

Handvat Datawerkplaats

Roseman Labs

Welkom!

Veel maatschappelijke organisaties zoals gemeenten en zorginstellingen hebben als doel om de coördinatie tussen partners in de regio, sector of keten vlotter en efficiënter te laten verlopen. Hierdoor zal de kwaliteit en effectiviteit van dienstverlening toenemen.

Dit document richt zich op één onderdeel van deze ambitie, namelijk het gebruik van een zogenaamde datawerkplaats als bouwsteen om dergelijke samenwerkingen te versnellen. Een datawerkplaats maakt het mogelijk om met ketenpartners gezamenlijk data te delen en te analyseren, met sterke waarborgen voor privacy en controle voor de betrokken partijen, om zo sneller over een gedeeld informatiebeeld te beschikken.

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Governance van de datawerkplaats	4
3. Partijen en hun verantwoordelijkheden	5
4. Plan op korte termijn	6

1. Inleiding

Gedeeld situationeel inzicht is waardevol voor het optimaliseren van diensten in een consortium, netwerk of waardeketen. Door het inzetten van een datawerkplaats creëren de partners één gedeeld en gecontroleerd overzicht van de beschikbare data. Dit handvat helpt bij het efficiënt inrichten van een datawerkplaats. Het handvat is geschreven in de context van het Roseman Labs platform, maar sommige van onze suggesties zijn breder toepasbaar. Bij Roseman Labs zijn er twee belangrijke principes:

1. De datawerkplaats biedt sterke garanties voor de privacy/vertrouwelijkheid van de gegevens van de partners.
2. De partners bepalen wat er met hun eigen gegevens gebeurt. Organisaties kunnen inzichten creëren met data van anderen, zonder de onderliggende data prijs te geven en met behoud van controle over de eigen data.

Door gebruik te maken van een datawerkplaats op basis van het Roseman Labs platform kunnen alle partijen:

- Data op detailniveau beschikbaar stellen aan het consortium.
- Analyses uitvoeren op de gezamenlijke data, alsof het één bron is.
- Sterke garanties bieden voor privacy en gegevensbescherming aan alle betrokkenen.
- Controle behouden over wie welke analyse uitvoert.

De oplossing vereenvoudigt datasamenwerkingen omdat het de belangrijkste aspecten van het opzetten van deze samenwerkingen aanpakt:

- Doelbinding, dataminimalisatie en privacy zijn inherent – of by design – omdat de gegevens tijdens de verwerking altijd versleuteld (en beschermd) zijn. Alle partijen behouden de controle over wat er wordt gedaan, waardoor de drempel om gevoelige gegevens te delen wordt verlaagd.
- De datawerkplaats kan direct worden gebruikt voor use-cases waar gestructureerde tabelgegevens van voldoende kwaliteit beschikbaar zijn.
- Een veilige (en intuïtieve) samenwerkingsomgeving stimuleert een positieve leercyclus op basis van de eerste resultaten, wat partners motiveert om de reikwijdte geleidelijk uit te breiden.

Onze ervaring leert dat deze aspecten het iteratief werken bevorderen en partners motiveren om toe te werken naar verdere standaardisatie (van data en processen) en de reikwijdte van de samenwerking te vergroten.

2. Governance van de datawerkplaats

Een datawerkplaats ondersteunt vaak een breder consortium in:

- Dataproducten of diensten ontwikkelen.
- Ontwikkelen van de onderzoeksagenda/roadmap.
- Kwalitatieve data beschikbaar maken voor situationele bewustwording.
- Vaststellen van gemeenschappelijke datadefinities.
- Uitvoeren van analyses en het beoordelen van de uitkomsten.
- Coördineren en standaardiseren van (gezamenlijke) dataproducten en -diensten.

Doorgaans is de datawerkplaats een bouwsteen in een groter consortium. Het consortium of de datawerkplaats wordt bestuurd door een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de consortiumpartners. De stuurgroep bepaalt doorgaans de reikwijdte en het mandaat van de datawerkplaats, zorgt voor naleving, bereidt de juridische overeenkomsten voor en voert deze uit, en keurt de onderzoeks-routekaart goed en evalueert deze.

Onder de stuurgroep bevindt zich meestal een werkgroep, bestaande uit inhoudelijk deskundigen. Deze werkgroep vervult doorgaans de belangrijkste analytische taken, zoals: het bepalen van de onderzoeksagenda op hoog niveau, het definiëren van eerste analyses, het definiëren van welke variabelen uit de brongegevens moeten worden geëxtraheerd, het voorstellen van welke variabelen moeten worden gestandaardiseerd, het voorbereiden en uitvoeren van analyses en het beoordelen van analyseresultaten.

Figuur 1 Activiteiten van de werkgroep

In de volgende twee hoofdstukken worden deze activiteiten in meer detail beschreven en gepland.

3. Partijen en hun verantwoordelijkheden

We beschrijven hier de rollen en tijd op die nodig zijn voor het opzetten en runnen van een typische datawerkplaats. De uiteindelijke opzet hangt natuurlijk af van specifiek context. Vaak zijn er één of enkele organisaties die het consortium aftrappen en een projectleider leveren om de datawerkplaats te coördineren en te beheren.

Voor het opstarten van een datawerkplaats moet u ongeveer 1-3 maanden plannen. De volgende capaciteit wordt aanbevolen:

- Projectleider: 0,5-1,0 dag/week (vaak vanuit de coördinerende organisatie)
 - Onboarden en informeren van belanghebbenden in de partnerorganisatie(s)
 - Formuleren van doelstellingen (korte termijn)
 - Kick-off meeting voorbereiden
 - Voorwaarden definiëren voor succes en voortgangsrapportage
 - Coördineren van privacy-/beveiligings-/nalevingsbeoordelingen (zie hieronder)
- Privacy specialist: 0-2 uur/week (bij elke deelnemende partij)
 - Uitvoeren Data Privacy Impact Assessment (DPIA) en samenwerkingsovereenkomst
 - Deel DPIA als referentie met deelnemers, voor hun beoordeling
- Security specialist: 0-2 uur/week (van de coördinator van de datawerkplaats)
 - Uitvoeren van een beoordeling van beveiligingsrisico's
 - Deel de beoordeling van beveiligingsrisico's met deelnemers, ter beoordeling

In het vervolg, toewerkend naar analyseresultaten en inzichten, raden wij aan:

- Projectleider: 0,5-1,0 dag/week
 - Definieer en detailleer/vorm de use cases
 - Zorgen voor een efficiënte samenwerking tussen de datawerkplaats-partners (zie hieronder)
- Onderzoeker/dataspecialist: 0,5-1 dag/week

- Specificeer use cases en definieer gedetailleerde analyses
- Gegevens klaarmaken voor gebruik (test-extractie, kwaliteit van testgegevens)
- Analyseresultaten verifiëren, de inzichten herhalen
- Specificeer datastandaardisatie en uniforme werkwijzen

Beschouw deze rollen als een startpunt om aan de slag te gaan. Aanvullende activiteiten kunnen bijvoorbeeld zijn het opzetten van automatisering en het ontwerpen van rapportagedashboards.

4. Voorbeeldplanning voor 6 maanden

Hier je een stappenplan voor de implementatie van de datawerkplaats als onderdeel van een breder consortium of samenwerkingsverband. Hierin zijn ook een aantal activiteiten opgenomen die kunnen raken aan de bredere context van een programma of consortium, zoals het standaardiseren van operationele procedures tussen partijen.

Maand 1:

1. Richt de stuurgroep en werkgroep op: Verzamel een team van vertegenwoordigers voor de stuurgroep en experts voor de werkgroep. De leden van de Stuurgroep stellen de doelen en middelen vast; en bewaken de voortgang en naleving. De leden van de werkgroep geven vorm aan de routekaart voor de analyse en voeren de nodige data science/engineering-acties uit. Plan terugkerende, bijvoorbeeld maandelijkse, vergaderingen voor beide groepen.
2. Definieer projectdoelen: Bepaal de specifieke doelen en verwachte resultaten voor de dataworkshop.
3. Betrek privacy- en beveiligingsexperts in een vroeg stadium: Begin met het beoordelen van de opzet en technologie van de datawerkplaats voor naleving van de AVG, beveiliging en andere wettelijke vereisten.
4. Onderzoek de eerste behoeften: Start een onderzoek naar de huidige datasituatie, beschikbaarheidsknelpunten en kortetermijnbehoeften aan dataproducten (quick wins) binnen de datawerkplaats.

5. Definieer kortetermijnfocus: Bepaal het eerste resultaat. Meestal gaat het om het opbouwen van een eerste inzicht in de basiskenmerken van de gecombineerde gegevens (populatiekenmerken, gegevenskwaliteit).

Maand 2:

1. Uitvoeren van privacy- en compliancebeoordelingen: Briefen van privacy/security/compliance officers, definiëren van de benodigde afspraken, ondersteunen bij de uitvoering van de privacy impact assessment (DPIA) en security reviews. Vaak worden er meerdere (online) workshops gegeven voor Q&A, het opstellen en overeenkomen van de documenten.
2. Definieer de eerste gegevensextractie: Definieer welke gegevensvelden nodig zijn voor de kortetermijnfocus en welke variabelen uit de bronsystemen moeten worden geëxtraheerd. Plan indien nuttig per kwartaal welke gegevensvariabelen van alle partners vereist zijn. (Tip: Houd een kalender bij met de vereiste gegevensvariabelen)
3. Bereid gegevensextractie uit bestaande systemen voor en test deze. Evalueer de bestaande gegevensbronnen en identificeer hoe partners de gegevens beschikbaar stellen aan de datawerkplaats (via een CSV-tabel, machine-API-aanroep of enquêtes).
4. Start datastandaardisatie: Stel binnen de Werkgroep een subgroep samen dat zich specifiek richt op datadefinities en standaardisatie van het dataformaat (variabelen).
5. Eerste analyse: Definieer een eerste analyse van de dataworkshop, rekening houdend met de behoeften van de partijen en gericht op concrete resultaten op korte termijn.

Maand 3:

1. Verzamel de eerste gegevensset: Verzamel de eerste set tabellen voor de eerste analyse. Bepaal de bijbehorende metadata en genereer dummy-gegevens om testanalyses te ontwerpen.
2. Identificeren van initiële standaarden: Laat de subgroep standaardisatie onderzoeken wat als basis kunnen dienen voor de eerste standaarden.
3. Voltooi de beoordeling van privacy, naleving en beveiliging: Volledige evaluatie van de AVG, beveiliging en andere vereisten. Installeer indien nodig

een privacy review board dat de reikwijdte en naleving van de datawerkplaats en uitbreidingen van de scope (en de DPIA) monitort. Deze privacybeoordelingscommissie bestaat doorgaans uit de privacy officers van de partners en komt één keer per kwartaal bijeen.

4. Stel een breder communicatieplan op: Maak een communicatieplan om alle belanghebbenden op de hoogte te houden en actief betrokken te houden. Overweeg om de verwachte officiële lanceringsdatum van de datawerkplaats aan te kondigen. (In dit plan is de officiële lancering in maand 6, zie hieronder.)

Maand 4:

1. Voer de eerste analyse uit op productiegegevens: Zodra de privacy-, beveiligings- en nalevingsbeoordeling is voltooid, voert u de eerste uitvoering uit met productiegegevens. In het geval van een groter consortium, overweeg dan om een testrun te doen met een beheersbare subgroep van partners.
2. Schrijf het eerste voorstel voor gegevensstandaardisatie: Laat de subgroep gegevensstandaardisatie hun eerste voorstel presenteren. Overweeg om ook de aanbieders van de IT-systemen (bijvoorbeeld medische dossiers) als publiek bij deze presentatie te betrekken. Dit creëert momentum voor verbetering van de datakwaliteit en mobiliseert de relevante partijen.
3. Feedbackrondes houden: Organiseer feedbacksessies met belanghebbenden om de voortgang tot nu toe te evalueren.

Maand 5:

1. Implementeer verbeteringen in de datawerkplaats: Implementeer verbeteringen op basis van feedback van de eerste productierun. (Bijv. met betrekking tot gegevensextractie, documentatie, manier van werken)
2. Definieer vervolganalyses: Bepaal samen met inhoudelijke experts een roadmap van analyses en benodigde datavelden.
3. Trainingen en workshops geven: Indien nodig om nieuwe dataproducten of -diensten te promoten, organiseer dan trainingssessies of workshops voor geïnteresseerde partijen.
4. Standaardisatie implementeren: Start met het implementeren van de voorgestelde (korte termijn) standaarden in de betrokken organisaties.

Maand 6:

1. Evalueren: Evalueer de prestaties en resultaten van de datawerkplaats tot nu toe.
2. Toekomstplanning: Begin met het plannen van de volgende fasen van de datawerkplaats, inclusief eventuele uitbreidingen of verbeteringen.
3. Lanceer de datawerkplaats voor het publiek: Na de eerste successen, lanceer de datawerkplaats voor een groter publiek. Presenteer de eerste resultaten en het stappenplan.

Succes!

We wensen je veel succes met het inrichten van je datawerkplaats en hopen van harte dat dit document je op weg helpt.

Als je vragen of suggesties hebt over dit document of over jullie aanpak, laat het ons dan weten.

Voel je vrij om je gedachten met ons te delen [via dit contactformulier](#), bekijk verdere documentatie op onze [website](#) of neem contact met ons op [via LinkedIn](#).